

UCHWAŁA

Dnia 29 maja 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Siwek (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Demendecki

SSN Maria Szczepaniec

Protokolant Karolina Majewska

w sprawie sędziego Sądu Rejonowego w K. A. O.

po rozpoznaniu w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej

na posiedzeniu w dniu 29 maja 2024 r.

zażalenia wnioskodawcy K. O.

na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 31 maja 2023 r., sygn. akt I ZI 15/23

uchwalił:

- 1. utrzymuje w mocy zaskarżoną uchwałę;**
- 2. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz radcy prawnego R. M. kwotę 1200 (tysiąc dwieście) złotych, w tym podatek VAT, tytułem wynagrodzenia za udzielenie z urzędu pomocy prawnej oskarżycielce prywatnej w postępowaniu odwoławczym;**
- 3. kosztami postępowania odwoławczego obciąża Skarb Państwa.**

[M. T.]

UZASADNIENIE

Pełnomocnik K. O. w dniu 24 grudnia 2022 r. złożył do Sądu Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w [...] wniosek o podjęcie uchwały zezwalającej na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędzi Sądu Rejonowego w K. A. O. za czyny polegające na tym, że:

1. w dniu 16 kwietnia 2021 r. jako sędzia Sądu Rejonowego w S. wydała postanowienie w sprawie o sygn. akt [...], w którego uzasadnieniu znieważyla i pomówila K. O. przez przypisanie jej zachowań gwałtownych i agresywnych wobec córki;
 2. w tym samym dniu w uzasadnieniu wymienionego postanowienia znieważyla i pomówila K. O. stwierdzeniem, że jej mąż krzyczał i bił ją, tym samym pomawiając ją, że godziła się na znęcanie psychiczne i fizyczne przez męża ścigane z urzędu na podstawie art. 207 k.k., pomimo braku takich zdarzeń;
- tj. wypełniające dyspozycje art. 212 § 1 k.k. i art. 216 § 1 k.k.

Sąd Dyscyplinarny przy Sądzie Apelacyjnym w [...] postanowieniem z dnia 10 stycznia 2023 r., sygn. akt [...], stwierdził swoją niewłaściwość rzeczową i przekazał sprawę według właściwości Sądowi Najwyższemu.

Sąd Najwyższy uchwałą z dnia 31 maja 2023 r., sygn. akt I ZI 15/23, odmówił wyrażenia zgody na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sędzi Sądu Rejonowego w K. A. O. za czyny zarzucane jej we wniosku.

Wyznaczony z urzędu pełnomocnik K. O. w piśmie z dnia 1 czerwca 2023 r. sformułował opinię, w konkluzji której stwierdził, że wniesienie środka odwoławczego od powyższej uchwały jest bezzasadne.

Zażalenie na powyższą uchwałę wniosła pokrzywdzona K. O., zaskarżając ją w całości. Zaskarżonej uchwale zarzuciła szereg uchybień, których usystematyzowanie pozwala na wyłonienie następujących zarzutów:

1. zarzut obrazy art. 80 § 2c u.s.p. przez niewydanie uchwały o zezwoleniu na pociągnięcie sędziego Sądu Rejonowego w K. A. O. do odpowiedzialności karnej w sytuacji, gdy w realiach niniejszej sprawy zachodzi dostateczne uzasadnione podejrzenie popełnienia przez wskazaną sędzię czynów z art. 212 § 1 k.k., 216 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.;
2. nieuzasadnione przyjęcie, że w sprawie o zezwolenie na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej należy wykazać popełnienie przez

sędziego przestępstwa, gdy w rzeczywistości w kwestii tej orzeka właściwy sąd powszechny, zaś sąd dyscyplinarny powinien ograniczyć swoje ustalenia jedynie do tego, czy w sprawie zaistniało wysokie prawdopodobieństwo popełnienia przestępstwa; w kontekście sprawy rozpoznawanej przez Sąd Rejonowy w K. pod sygn. akt [...] powyższe stwierdzenie skarżąca odniosła do sformułowań zawartych w uzasadnieniu postanowienia, z których wynikało, że małżonek pokrzywdzonej stosował względem niej przemoc fizyczną i psychiczną, gdy w rzeczywistości taka sytuacja ani nie miała miejsca, ani nie została stwierdzona w żadnym orzeczeniu sądowym;

3. nieuzasadnione przyjęcie, że użycie przez sędziego w uzasadnieniu orzeczenia określeń, które stawiają strony postępowania bądź osoby im bliskie w negatywnym świetle lub są nieprawdziwe, jest na gruncie obowiązujących przepisów dopuszczalne; skarżąca wskazała przy tym, że tego typu działania naruszają wartości zawarte w rocie ślubowania sędziowskiego zawartej w art. 66 u.s.p., a także stanowią naruszenie art. 7, 9, 45 ust. 1, 83 i 178 ust. 1 Konstytucji;
4. zarzut obrazy art. 2 Traktatu o Unii Europejskiej, art. 8 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, art. 30, art. 42 ust. 1 i art. 47 Konstytucji polegającej na tym, że odmowa wyrażenia zgody na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej uniemożliwiła skarżącej podjęcie skutecznej ochrony jej godności oraz jej prawa do uzyskania ochrony dóbr osobistych, naruszonych działaniami sprawcy;
5. naruszenie „zasady równości ścigania sprawców przestępstw” przez uprzywilejowane potraktowanie sędziów jako szczególnej kategorii sprawców, których ściganie jest znacząco utrudnione, co często prowadzi do unikania ponoszenia przez nich odpowiedzialności karnej, zwłaszcza w sprawach z oskarżenia prywatnego.

W konkluzji skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonej uchwały w całości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie jest zasadne.

Zgodnie z treścią art. 80 § 2c u.s.p., sąd dyscyplinarny wydaje uchwałę zezwalającą na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej, jeżeli zachodzi dostatecznie uzasadnione podejrzenie popełnienia przez niego przestępstwa. Podejrzenie popełnienia przestępstwa, o którym mowa w powołanym przepisie to, w myśl utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego, podejrzenie w pełni uzasadnione, nienasuujące żadnych istotnych wątpliwości ani zastrzeżeń, zarówno co do popełnienia czynu, jak i występowania innych znamion objętych przez ustawę ramami zasad odpowiedzialności karnej (por. postanowienie SN z 12.06.2003 r., sygn. akt SNO 29/03). Podkreślenia wymaga fakt, że art. 80 § 2c u.s.p. nie wymaga ustalenia pewności popełnienia przestępstwa, jako przesłankę uchylenia immunitetu wskazując jedynie określony, wymagany próg prawdopodobieństwa takiego popełnienia.

Odnosząc powyższe do zarzutów z pkt 1, 2 i 3, należy uznać, że są one chybione. W sprawie, na tle której został złożony wniosek o zezwolenie na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej, nie zachodzi nawet minimalne prawdopodobieństwo popełnienia przez sędziego przestępstwa. Sędzia A. O. tworząca skład orzekający Sądu Rejonowego w S., wydając postanowienie o zabezpieczeniu, działała w ramach przyznanej jej władzy jurysdykcyjnej. Sformułowania użyte w treści uzasadnienia tego postanowienia, wbrew subiektywnemu przekonaniu skarżącej, nie mają charakteru znieślawiającego ani znieważającego, lecz są ustaleniami faktycznymi, do poczynienia których sąd w składzie tworzonym przez A. O. był uprawniony.

Należy przypomnieć, że zgodnie z art. 178 Konstytucji sędziowie w sprawowaniu swojego urzędu są niezawisli i podlegają tylko Konstytucji oraz ustawom. Wyrażona w tym przepisie zasada niezawisłości sędziowskiej stanowi podstawową zasadę rządzącą organizacją i funkcjonowaniem sądownictwa w demokratycznym państwie prawnym. Tylko niezawisły sąd może stać na straży wolności i praw jednostki, jak też praw innych uczestników obrotu prawnego.

Zasadnicze znaczenie dla niezawisłości sędziów ma ich niezawisłość osobista, którą można rozpatrywać w aspekcie pozytywnym i negatywnym. Aspekt pozytywny oznacza, że sędzia podejmuje rozstrzygnięcia w sposób niezawisły,

działając na podstawie prawa i zgodnie ze swoim sumieniem i wewnętrznym przekonaniem. Przejawem takiego działania było właśnie dokonanie przez sędziego A. O. ustaleń faktycznych w postanowieniu z dnia 16 kwietnia 2021 r. w sprawie o sygn. akt [...], które wprowadzie skarżąca odbiera jako nieprawdziwe i dla niej krzywdzące, ale do dokonania których sędzia była uprawniona z racji zajmowania stanowiska sędziowskiego i sprawowania wymiaru sprawiedliwości. Tak ukształtowany stan prawny w żaden sposób nie narusza art. 7, 9, 45 ust. 1, 83, 66 i 178 ust. 1 Konstytucji.

Należy przy tym podkreślić, że nawet w wypadku hipotetycznego popełnienia przez sędziego błędu orzeczniczego, tj. błędu w zakresie ustalenia stanu faktycznego lub oceny dowodów albo wykładni i stosowania prawa, jego popełnienie (poza sytuacjami szczególnie wyjątkowymi) wyklucza poniesienie przez sędziego odpowiedzialności dyscyplinarnej i karnej, co wynika z treści art. 107 § 3 pkt 1 u.s.p. (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 19 września 2023 r., sygn. akt II ZZZP 2/22).

Natomiast aspekt negatywny niezawisłości sędziowskiej oznacza niedopuszczalność wywierania na sędziego nacisku z zewnątrz. Elementem takiego nacisku może być właśnie możliwość podejmowania przez strony postępowań zawisłych przed sądem działań w celu zdyskredytowania sędziego, choćby przez formułowanie oskarżeń mogących być przedmiotem ocen w ramach postępowania karnego. Aby m.in. takim sytuacjom przeciwdziałać ustawodawca konstytucyjny ustanowił instytucję immunitetu sędziowskiego, stanowiącego jedną z gwarancji niezawisłości sędziowskiej. Zgodnie ze zdaniem pierwszym art. 181 Konstytucji sędzia nie może być, bez uprzedniej zgody sądu określonego w ustawie, pociągnięty do odpowiedzialności karnej. Z taką właśnie sytuacją mamy do czynienia w realiach niniejszej sprawy. Kierowanie do sądu dyscyplinarnego wniosku o pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej – w niniejszej sprawie za czyny, w których skarżąca upatruje przestępstw zniesławienia lub znieważenia – nie może stanowić substytutu środka kontroli merytorycznej wydanego orzeczenia ani przybierać charakteru retorsji za dokonanie rozstrzygnięcia o określonej treści. Dodatkowo należy wskazać, że zwłaszcza w sprawach ściganych w oskarżenia prywatnego, w których ocena, czy rzeczywiście

doszło do popełnienia przestępstwa, nie jest wstępnie weryfikowana przez wyspecjalizowany organ taki jak prokuratura, zachodzi potrzeba dokonania przez sąd dyscyplinarny obiektywnej oceny kwestii prawdopodobieństwa jego popełnienia, zanim stanie się ona przedmiotem refleksji sądu karnego i tym samym będzie stanowiła istotną dolegliwość dla sędziego jako uczestnika postępowania karnego.

Z kolei zarzuty wymienione w pkt 4 i 5 mają wyłącznie charakter polemiczny, a wręcz publicystyczny i przy tym są prawnie irrelewantne przy dokonywaniu oceny przesłanek zezwolenia na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej. Powołane przez skarżącą unormowania umów międzynarodowych wiążących Rzeczpospolitą Polską oraz unormowania konstytucyjne nie formułują bezwzględnego uprawnienia obywatela do skutecznego kreowania postępowania karnego w każdej sprawie, w której uzna to on za stosowne. Co więcej, skarżąca w celu obrony własnych praw podmiotowych mogła podjąć polemikę z ustaleniami dokonanymi przez Sąd Rejonowy w S. w ramach postępowania prowadzonego przed tym sądem lub w drodze środka odwoławczego wniesionego od orzeczenia kończącego postępowanie w danej instancji. Tylko na tej drodze mogła uzyskać „skuteczną ochronę godności”, nie zaś na drodze inicjowanego przez nią przeciwko sędziemu postępowania karnego, którego w takich sytuacjach chroni immunitet.

Należy podkreślić, że instytucja immunitetu sędziowskiego nie jest podmiotowym uprawnieniem osoby wykonującej zawód sędziego czy nawet jego osobistym przywilejem, należy ona bowiem do istoty prawidłowego wymierzania sprawiedliwości. Stanowi jedną z podstawowych gwarancji niezawisłości sędziowskiej i w istocie służy temu, żeby sprawy zawisłe przed sądami były rozpatrywane w sposób bezstronny, obiektywny i wolny od jakiegokolwiek wpływu czynników zewnętrznych.

W tej sytuacji Sąd Najwyższy rozpatrujący sprawę w pierwszej instancji zasadnie nie zezwolił na pociągnięcie sędzi A. O. do odpowiedzialności karnej – nie zachodziło jakiegokolwiek prawdopodobieństwo popełnienia zarzucanych jej czynów zabronionych.

Ubocznie należy wskazać, że również pełnomocnik skarżącej w złożonym oświadczeniu poinformował, że w jego ocenie zarzuty wskazane we wniosku z dnia 23 grudnia 2022 r. nie są wystarczające do stwierdzenia, że zachodzi dostatecznie

uzasadnione podejrzenie popełnienia przez sędziego A. O. przestępstwa, a treść uzasadnienia orzeczenia wydawanego sędziemu nie przejawia waloru bezprawności, gdyż jest to czynność, którą sędzia podejmuje w ramach sprawowanej funkcji i w przewidzianym w prawie zakresie.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy orzekł jak w uchwale.

[M. T.]

[ms]